

287 512 Гайсин Крутогорб
Коренюк Ст. Вас.

Хоча я прожив уже 77 років децю багато забулося та и багато вимерло посли, тих що вижили в голод 33й рік.

Втой час я був в комсомолі і був зарахований в бригаду по викачці хліба, збору грошей на позику. Я був досить молодий і мною скрізь старши запихалися. Но характер в мене був дуже м'який я не міг дивитися як плачуть жінки а особли малі діти. Я всіма способами ухилявся іти на цей грабіж. Мене щовечора на нарадах лаяли і коли ми пішли розграбовувати господарство Саверка Лисого то там такий знявся плач Саверкова жінка, дочка чи невістка и двоє дітей коло них бігали, третє було в молоді на руках. Стара падала перед нами наколінах просили залишити хотя трохи зерна та картоплі Ми обминали її і робили свое чорне діло, вона фатала нас то одного то другого за ноги цілувала Для мене це було божевілля і я невидержав вийшов за клуню і непомітно городами втік аж на другий кінець села.

Вечері на нараді мене сильно лаяли, обзивали своїж, а найбільше представник з району якійсь жидюга. Прізвища не помню.

Того вечора мене виключили з колгоспу Тоді це був «СОЗ». Виключили з комсомолу, а через кілька місяців мене розкуркулювали геть вигнали з хати, бо обложили податком що треба було продати хату щоб оплатити податок Все це було зроблено нарочно, бо я по тодішніх законах розкуркуленю не підлягав.

Батько мій був безземельний селянин. Мав всього 3 сотки огорода які випросив у свого тестя щоб збудувати хотяби свою хату.

Актив був видно з самих таких безсовісних бездушних людей яким дитячі чи жіночі сльози були зовсім байдужі це були витюк Пилип, Барбилюк Ригор, Лещенко Симіла, Плахотнюк Пилип, Русяк Кирило і ще кілька яких я уже й забув.

Комірником тоді був Кроснюк Кирило отож він бачив усе що до комори приносили а потім ввечері корзинами брали що було найсмачніше. Несли до тих жінок які гнали самогонку і там всю ніч їли і пили – це було Витюк Хроська та Шпак Федося.

Страшний був грабіж, це були не просто активісти по ідеї, а це були просто жорстокі люди яких поправу людьми і назвати неможна.

Переважно пограбовані це були вдови в яких було 4-5 а то і більше дітей та пристаріли люди

По дуже заниженим підрахунках померло з голоду 56 чоловік Но це десь лише половина бо нікому вже точно розказати, а фактично около 100 чол. та ще 8 чужих невідомо хто вони вони і звідкіля. Ходили просили щоб хтось заратував тай так і померли по вулицях та ровах.

Сімя Боднара Олекси 5ро дітей померло їх батько хтось меньшим дітям сказав ссати пальчики і повірите обсмоктали кінці пальчиків до кісточок і крові не було. Такого дива ніде не було – гірше було. Їх разом троє привезли на цвинтар хтось вишпортав ямку небільше 60-70 см неглибше Їх трійко радочком і дуже тісенько положили і засипали пізніше померло і ще двоє, а передусім батько.

Мати вижила бо ходила на роботу одержувала там порцію баланди половину зїдала, другу половину несла вечером дітям, то що тої половину порції баланди на п'ятеро дітей?

Сімя Тарасенко вислали на Соловки, но чомуто но чомуто залишили самого старшого сина 12 років бо він був син першої жінки, алеж лишили його на вулиці під тинком бо хату забрали під колгосп.

Ітак цей хлопчик був без батьків і без хатнього притулку. Їв щавій і акацієвий цвіт і так в лісі і помер. Коли його забрали то з него булькало жвачкою вакацієвого цвіту.

Сім'я Лещенко Оляни = мати, син Яків, дочка Марія, вмирали поодинці всі трое.

Сімя Бондара Махтея. Двоє дітей померло а коли його грабували він хотів сокирою когось зарубати та сили не вистачило. Коли грабіжники пішли, то сам господар Махтей повісився.

Сімя якась Марвина прізвище не помнят Четверо поодинці вивезли: Вустя, Марвина, Килина, Мотра.

А ще розказала мені дочка «зрадника батьківщини» Лошенка Ригора.

Цего Ригора забрали в армії. Защо, коли, де розстріляли нічого не відомо. Лише в 1946 році прийшли і забрали його дружину та дівчинку 7 років і лише в Гайсині в райцентрі їм сказали що вони засуджені на 5 років тюрми за батька. Нот отім була чутка що це все [хто] в селі перекрутили. Будьто це мали бути Лещенко Ірина, а хтото зробив Лещенко Марфа. а в обох цих жінок були маленькі дівчатка.

Були чутки що це зробив родич Ірини бо він був неабияким начальником в активі.

Отож відбули цих 5 років а щоб приїхати додому не було як отож і ще мусіли рік працювати по найму аби заробити гроші на дорогу.

Так що кара постигла навіть семилітню дівчинку, але це при сталінщині не новина .

Тяжко слухати розповідь колишньої дівчинки теперішньої уже жінки про ті 5 років. Мати там застудилася і скоро по приїзді померла.

Іще колись мені розказав Кусяк Олексії що коли в них все забрали, навіть нагорищі під стріхою мати сховала в близнюка фасолю і ту знайшли, хотя була добре присипана смітям.

Мама дуже плакала просила але все таки забрали. Насилу до весни дожили бо мама пряла кужіль людям і її давали дрібненькі картопли, а часом давали шкарлупи з бараболі, мама ті шкарлупи мила варила і був суп.

Весною прадіня нестало, мама опухла я носив я носив скойки але їх було дуже мало, бо всі голодні їх зберали. Хто був дужчий хватко ловив і жаб. Мама не могла їсти скойки ні жарані ні варані – ригала і так опухла і померла. Рідко хто вижив на цих скойках. Мене хотя нудило, але я не ригав. Признався що в одного недалекого сусіда потроху крав картоплю з ями на огороді брав потроху щоб хазяїн не примітив. Це був кожного разу смертельний риск але вмирати було страшно.

А ще розказала одна жінка прізвище просила не писати, бо ще є родичі чоловіка якої мене грабив.

Батько помер іще до колективізації, мати осталася вдовою і нас трое дітей було трохи поля і пара коней. Як трудно матері з кіньми не було но боялися їх продати бо тоді потрібно було б іти до хазяїв з прозбою орати, сіяти.

Почалися колективізація, мати не знала що їй робити. А тут усилились налоги, давай гроші на облігацію. Мама була в розпачі недовго думаючи прийшли активісти ніби за борги забрали коні, воза, плуги і все інше. Потім прийшли розібрали клуню і продали жидам на паливо. Мама братика відала на утримання дядькові, мене бабусі, а сама з найменьшинким завербувалася на роботу. Хата бабусі в однім огороді з нашою. ото я пасла бабусі корову, а вона мені пошила спідничку та блузочку і купила хустинку дуже славну все це вбраннячко я замотувала в стареньку ряднинку і держала на полиці в хаті. Виную себе що не сховала в бабусі, нерозумна була ходила тільки в третій клас. Але з подвіря бабусі побачила що хтось ходить коло нашої хати, пішла додому.

А там уже вештаються Лещенко Гаврило та Демянінко Вони самоправно відкрили хату тоді комору там ула дядькова скриня а в ній одежа дядькова.

Відбили замок все вибрали з скрині на рядно і вийшли вже в хату і Демянінко побачив той мій згорточок на полиці. Виліз ногами на піл і дістав згорточок й трусив ним що випало що там було В цей час я вбігла в хату, коли мое вбраннячко падало на піл, я митю підбігла до полу щоб схопити вбранячко, але Демянінко вдарив мене в груди ногою я і впала горіниць на землю! Як я просила їх обох відати мені вбранячко показувала свою рвану блузку в якій була вбрана але вони все дядькове і мое вбраннячко забрали.

Потім я довідалася що спідничку та блузочку купила в сільраді Русяк Федося для своєї дочки, і я пішла до цеї тьоті плакала і просила хотя відпродати. Правда ця тьотя подобрила і сказала: верни мені 16 крб які я дала в сільраду то забираи грошей в мене не було, не було їх і в бабусі, але йшла дорогою моя вчителька Гудзовська і почула мій плач і зайшла. Коли взнала чого плачу дала (позичила) мені 16 крб і пішла. Я викупила спідничку та блузочку, а от кому продали хустинку не знаю. Бачила на одній жінці таки свою хустину але нічого їй не казала бо пройшло тому кілька років.

Вчителька мені сказала не плач, гроші мені віддаси тоді коли будеш їх мати. Я гроші її віддала хотя не скоро але спасибі їй за добре серце, а грабіжники хай будуть прокляті навіки.

Можна ще і ще описувати ті страшні смерті голодних умираючих людей але що це вже дасть. Коли людина вмирає від кулі чи від осколка, чи в аварії машини тобто в одну мить вона не мучиться. А от від голодної смерті це тяжка мука – занас а поратунку немає.

Так-так хай будуть прокляти всі ті мучителі народні, їх нащадки і послідовники. Нащадки тому, від звіра звір родиться.

Моя адреса

УРСР Вінницька обл. Гайсинський р-н
село Крутогорб Коренюк С.В
інд 287512 24 січня 89 р